

RÁTH ZSOLT

(1953–2001)

„Nekünk más adatott. Ne lehessen nyugvásunk helye.
Tűnnek, buknak a szenvedők vakon, egy óráról a másra, mint
a víz verődik kőről kőre éveken át a bizonytalanba”
(Hölderlin)

Ráth Zsoltnak más adatott. Pályája megtört, sorsa a szenvedőké.

Pedig sokáig úgy tűnt, kegyelmükbe fogadták őt is a költő géniusza. Még egyetemistaként tűnt fel az OTDK győzteseként. Az ELTE Bölcsészkarának elvégzése után számos nyelven folyékonyan olvasó és beszélő fiatal kutatóként került az MTA Művészettörténeti Intézetébe. Alapvető kutatási témája a mindenki által fontosnak tartott, ám szárazsága, egzakt mivolta mégis „nemszeretem területnek” számító magyar kubizmus lett, különös tekintettel Kmetty János munkásságára. Ebből szakdolgozott, ebből doktorált, ebből a témából írta első publikációit. Hogy szándékosan vagy véletlenül talált rá debattőr alkatától meglehetősen eltérő témájára, ma már kideríthetetlen. Mindenesetre józan, tárgyyszerű, szinte kényszeresen hűvös elemzéseket olvashatott tőle a téma iránt érdeklődő kutató. Írásai mégsem voltak mentek egy rejtett pátozstól: a kvalitás méltósága s a mögötte rejtező integer magatartás süített át minden mondaton. Vonzotta a konzekvensen tiszta, tárgyilagos magatartás, tanulmányai is ilyenek, élesen, néha szarkasztikusan fogalmazó recenzióiban is ezt kéri számon – tekintélyt nem kímélve – a kollégáktól. Ez érvényesül csekély számú, a kortárs művészettel foglalkozó publikációjában is, mindenesetre az akkor társadalmi elismerése zenitjén álló, körüludvarolt szobrászról, Varga Imréről azóta sem született olyan kegyetlenül pontos, gunyoros elemzés, mint Ráth Zsolt 1979-es kritikája.

Ha ki tudta volna teljesíteni a 10-es, 20-as évek kubisztikus, konstruktív törekvéseiről szóló tanulmányait, a később pályára lépő fiatal kutatóknak aligha kellett volna újra felfedezni a KUT-at s a vele rokon tendenciákat. Sajnos, az intézetből a Kiscelli Múzeumba kerülve, majd különböző magángalériák munkatársaként mind kevesebbet publikált. Heroikusan küzdött betegségével, időről-időre megkísérelte felvenni a leeső fonalat, de munkássága torzó maradt. Megjelent művei azonban a magyar avantgárddal foglalkozó művészettörténészek legjobbjai közt jelölik ki helyét, írásainak fegyelmezett hevülete példa lehet számunkra. Emlékét őrzik írásai, s megőrizzük mi, egykori kollégái, barátai is.

Pataki Gábor

RÁTH ZSOLT BIBLIOGRÁFIÁJA

- Korai konstruktivista törekvések a magyar képzőművészetben.
Budapest, 1977. [Szakdolgozat]
- Kmetty: Önarckép, 1912.
Új Forrás, 1. (1977) 139–143.
- Etika és minőség. Kmetty János festőművész emlékkiállítás a Múcsarnokban.
Népszabadság, 1977. II. 10. – 7.lap
- Kmetty János: Festő voltam és vagyok.
Művészet, 1977/9. 9, 45.
- Önarckép almával
Művészet 76. Budapest, 1977. Corvina 135.
- Haulisch Lenke: A szentendrei festészet kialakulása, története és stílusa 1945-ig.
Művészet, 1978/7. 44–45. [könyvismertetés]
- Kényes egyensúly. Kettős értékrend Varga Imre művészetében.
Művészet, 1979/7. 14–19.
- Passuth Krisztina: Márffy.
Ars Hungarica, VII. (1979) 2. 347–348. [könyvismertetés]
- A pszeudo a színházban.
Kultúra és Közösség, 1980/5. 32–38.
- Bor Pál művészetelméleti írásai.
Ars Hungarica, IX. (1981) 1. 89–91.
- Az élet szobra. Ady Endre képzőművészeti írásai.
Ars Hungarica, IX. (1981) 1. 150–151. [könyvismertetés]
- Fejezetek a kubizmus magyarországi történetéhez.
Budapest, 1982. [Doktori disszertáció]
- Kmetty János művészetpedagógiai feljegyzései 1. (Az Új Akadémia I. Főiskolai oktatás naplója I.) Sajtó alá rendezte és bevezette Ráth Zsolt.
Ars Hungarica, XII. (1984) 2. 271–281.
- Művészmonográfiák a Magyar művészet 1919–1945. I. (A Magyarországi Művészet Története VII. Szerk.: Kontha Sándor.) Budapest, 1985. kötetbe:
Mattyasovszky-Zsolnay László. 370.
Márffy Ödön. 373.
Kmetty János. 375.
Csáky József. 380.
Perlott Csaba Vilmos. 382.
Vörös Béla. 390.
Vértes Marcell. 391.
Földes Lenke. 392.
Schönberger Armand. 395.
- Kmetty János művészetpedagógiai feljegyzései 2. (Az Új Akadémia I. Főiskolai oktatás naplója II.) Sajtó alá rendezte és bevezette Ráth Zsolt.
Ars Hungarica, XIII. (1985) 2. 237–242.

A „magyar kubizmus” felemás nyelvújítási törekvései.

In: A MŰVÉSZET és/mint kommunikáció: A Magyar Képző- és Iparművészek Szövetségének a Képzőművészeti Világhét alkalmából elhangzott előadások, 1983. szeptember 28–30., október 1. Magyar Képző és Iparművészek Szövetsége, Budapest, 1985. 51–54.

Kmetty János művészetpedagógiai feljegyzései 3. (Az Új Akadémia I. Főiskolai Oktatás Naplója III.) Sajtó alá rendezte és bevezette Ráth Zsolt.

Ars Hungarica, XIV. (1986) 2. 227–233.

Kmetty János helye a magyar korai konstruktív törekvések között. (Avangarde – hagyomány – nemzettudat. Az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Művészettörténeti Tanszéke és a Magyar Tudományos Akadémia Művészettörténeti Kutató Csoportja 1986. november 3–5-én Visegrádon tartott tudományos tanácskozásának anyaga.)

Ars Hungarica, XVI. (1988) 1. 29–31.

Kmetty helye a magyar korai konstruktív törekvések között.

In: Sub Minervae nationis praesidio. Tanulmányok a nemzeti kultúra kérdésköréből Németh Lajos 60. születésnapjára. Szerkesztették az ELTE Művészettörténet Tanszékének munkatársai. Budapest, 1989. 265–274.

Vízi absztrakciók

Új Művészet V. (1994) 5. 68.

Breznay négyszer (Breznay András).

Új Művészet X. (1999) 10. 40.

Ég, felhők, antikvitás. Jovián György Lurománia című kiállításáról.

Új Művészet XI (2000) 2. 43.

A lélek hidege. Breznay András festőművész kiállítása.

Új Művészet V. (1994) 5. 78.

ÚJABB KIADVÁNYAINK

FÜLEP LAJOS: *Egybegyűjtött írások III.*

Cikkek, tanulmányok 1917–1930.

(szerk. Tímár Árpád) Bp. 1998. – 1100 Ft.

Fülep Lajos levelezése IV. 1939–1944.

(szerk. F. Csanak Dóra) Bp. 1998. – 1300 Ft.

Fülep Lajos levelezése V. 1945–1950.

(szerk. F. Csanak Dóra) Bp. 2001. – 2800 Ft.

KÁLLAI ERNŐ: *Összegyűjtött írások 1.*

Magyar nyelvű cikkek, tanulmányok 1912–1925.

(szerk. Tímár Árpád) Bp. 1999. – 980 Ft.

ERNST KÁLLAI: *Gesammelte Werke 2.*

Schriften in deutscher Sprache 1920–1925.

(szerk. Markója Csilla) Bp. 1999. – 980 Ft.

KÁLLAI ERNŐ: *Összegyűjtött írások 3.*

Magyar nyelvű cikkek, tanulmányok 1926–1937.

(szerk. Tímár Árpád) Bp. 2002. – 1800 Ft.

A Magyar Tudományos Akadémia Művészettörténeti Kutató Intézetének Adattára

A fondok jegyzéke és leírása

(szerk. András Edit és Pataki Gábor) Bp. 2000. – 900 Ft.

BIBÓ ISTVÁN – KERNY TERÉZIA – SERFŐZŐ SZABOLCS:

A Magyar Tudományos Akadémia Művészettörténeti Kutató Intézetének Levéltári Regesztagyűjteménye. Repertórium

Bp. 2001. – 2000 Ft.

Johann Nepomuk Ender (1793-1854) – Thomas Ender (1793–1875) emlékkiállítás

(szerk. Papp Gábor György) Bp. 2001. – 2000 Ft.

NÉMETH LAJOS: *Gesztus vagy alkotás*

Válogatott írások a kortárs magyar képzőművészetről.

(szerk. Hornyik Sándor és Tímár Árpád. Utószó: Kovalovszky Márta) Bp. 2001. – 2200 Ft.

Kiadványaink megvásárolhatók:

ÍRÓK BOLTJA, 1061 Budapest, Andrásy út 45.

tel.: 322-1645; fax: 342-4311; e-mail: irokboltja@matavnet.hu